

заохочення студентів до майбутньої діяльності в аграрній галузі; знайомства з інноваційними рішеннями в агробізнесі; залучення студентів-аграріїв до активного обговорення сучасних та перспективних напрямів розвитку агропромислового комплексу; популяризації аграрних професій та важливого значення сільськогосподарської праці.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, масові форми виховання сприяють ефективному вихованню ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці у студентів аграрних закладів вищої освіти, а саме розвивають особистісні моральні якості (відповідальність, працьовитість, цілеспрямованість, наполегливість, самостійність та ін.); підвищують інтелектуальний рівень; формують уміння працювати в колективі; стимулюють до активної творчої праці під час навчання та в позааудиторній роботі; формують прагнення до професійної активності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. План виховної роботи на 2016-2017 навчальний рік Харківського аграрного національного університету імені В. В. Докучаєва: [електронний ресурс]: <http://www.knau.kharkov.ua/uploads/pubinfo/pol2017/vrplan20162017.pdf>.
2. Сліпич Ю. Виставка як форма активізації навчально-виховного процесу у системі позашкільної освіти // Ю. Сліпич // Педагогічний альманах. – 2013. – № 9. – С. 33–38.
3. Сопівник Р. Форми виховання лідерських якостей студентів аграрних вищих закладів освіти // Р. Сопівник // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2012. – С. 139–143.
4. Фіцула М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти /

М. Фіцула. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 528 с.

REFERENCES

1. *Plan vykhovnoyi roboty na 2016-2017 navchal'nyy rik Kharkivs'koho ahrarnoho natsional'noho universytetu imeni V. V. Dokuchayeva.* [The plan of educational work for the 2016-2017 academic year of Kharkiv Agricultural National University named V. V. Dokuchaev]. Access mode:<http://www.knau.kharkov.ua/uploads/pubinfo/pol2017/vrplan20162017.pdf>.
2. Slipich, Yu. (2013). *Vystavka yak forma aktyvizatsiyi navchal'no-vykhovnoho protsesu u systemi pozashkil'noyi osvity.* [Exhibition as a form of activation of the educational process in the system of out-of-school education]. Kyiv.
3. Sopiivnyk, R. (2012). *Formy vykhovannya lider's'kykh yakostey studentiv ahrarnykh vyshchyykh zakladiv osvity.* [Forms of leadership skills of students of agrarian higher educational institutions]. Kyiv.
4. Fitsula, M. (2001). *Pedahohika: Navchal'nyy posibnyk dlya studentiv vyshchyykh pedahohichnykh zakladiv osvity.* [Pedagogy: manual for students of higher pedagogical educational institutions]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ВЛАСЕНКО Каріна Олександрівна – здобувач кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Наукові інтереси: виховання ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

VLASENKO Karina Oleksandrivna – Researcher of the Department of Social Pedagogy and Snformation Technology in Education National University of life and Environmental Sciences of Ukraine.

Circle of scientific interests: education of value attitude to agricultural labor.

*Дата надходження рукопису 20. 01. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор Н. С. Савченко.*

УДК: 378.147

ОСНОВНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ (E-LEARNING)

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розвиток сучасних технологій, зокрема Інтернету, з однієї

сторони, та зміни пов'язані з різноманітною організацією праці, з іншої сторони, в останні роки призвели до значних змін у видах знань і

у способах їхнього отримання. Беззаперечним залишається той факт, що Інтернет знайшов свій шлях у повсякденному житті у різних галузях науки. У сфері освіти Інтернет пропонує глобальну платформу для зберігання інформації та її презентації в текстовому, візуальному, графічному або ж будь-якому іншому вигляді. Він також служить в якості засобу синхронної і асинхронної комунікації між викладачем та студентом. Цілком логічно очікувати, що електронне (онлайн, дистанційне) навчання лише набуватиме популярності, а мережа віртуальних факультетів продовжуватиме активно розповсюджуватися у майбутньому. З досить великою впевненістю можна говорити, що Інтернет-освіта дуже скоро буде домінантною в цілому світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні тенденції запровадження електронного навчання, визначення його суті, принципів та особливостей застосування з метою отримання якісних професійних знань у своїх працях досліджувати такі науковці, як О. В. Овчарук, В. М. Олексенко, С. Г. Білорусова, В. Є. Лукін та ін. Проте для успішного впровадження електронного навчання у практику необхідним є з'ясування його особливостей та більш ретельне дослідження основних переваг та недоліків.

Метою статті є аналіз особливостей електронного навчання та визначення основних його переваг та недоліків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система освіти, яка останніми роками впроваджується через мережу Інтернет, має тенденцію до вдосконалення, і розвивається прямо пропорційно розвитку та прогресу Інтернет технологій. Слід зазначити, що активний розвиток електронного навчання був спричинений інтенсивними технологічними розробками із застосуванням бездротового доступу до Інтернету.

На сьогодні електронне навчання часто ототожнюється із такими поняттями, як онлайн навчання, дистанційне навчання, Web-навчання, навчання з застосуванням комп'ютерів, змішане навчання, віртуальне навчання, мультимедійне навчання, мобільне навчання. Зокрема, електронне навчання розглядається як використання Інтернет-технологій для надання широкого спектра рішень, що забезпечують підвищення знань та продуктивності праці [7]. Електронним навчанням (Web-навчанням, онлайн навчанням) вважають підготовку кадрів, що знаходиться на сервері або на комп'ютері, який підключений до мережі Інтернет [8]. Існує також підхід, за яким стверджується, що електронне навчання – це навчання за допомогою Інтернет і мультимедіа [6].

Варто зауважити, що концепція впровадження електронної освіти не є новою. Ще у 1922 році Томас Едісон, коли винайшов «картинку, яка рухається», сказав що вона якимось чином повинна замінити звичні підручники в освіті, і буде служити точкою відліку у всій системі медійних технологій у навчанні. Незважаючи на те, що передбачення Едісона не зовсім здійснилися, армією США впродовж Другої Світової війни для тренування своїх солдат широко використовувалися відеокасети. Власне телебачення у свій час стало піонером усієї галузі електронного навчання. Хоча, звичайно, найпотужнішим поштовхом для його розвитку все ж таки став Інтернет.

Важливою передумовою стрімкого поширення електронного навчання є розвиток численних комп'ютерних програм, що надають ширші можливості для студентів бути у постійному контакті з їх «віртуальними» викладачами. Найчастіше студенти приймають участь у заняттях або консультаціях зі своїми викладачами «вживу» декілька разів на тиждень. На постійних основах також відбуваються консультації впродовж навчального семестру. Викладачі у своєму спілкуванні задають студентам різноманітні запитання, ініціюють різного виду дискусії, надсилають додаткові матеріали для вивчення, визначають теми семінарських занять тощо. У сучасному світі активно використовуються різноманітні програми, які надають можливість студенту чути голос викладача. Найпоширенішими з них є Yahoo voice messenger, Skype та інші.

Проте багато університетів не пропонує цей засіб спілкування між викладачами та студентами. Натомість навчальні заклади використовують готові програмні пакети, які студенти змушені купувати на початку їхнього курсу. Згодом, якщо виникає така необхідність, здобувач освіти може зв'язатися з викладачем стосовно навчального матеріалу. В кінці семестру студент складає іспит онлайн, зазвичай у тестовій формі.

У електронній освіті активно використовуються допоміжні матеріали, які можна поділити на 2 групи: 1) традиційні засоби (до них ми відносимо відеокасети, кабельне/громадське телебачення, книги та ін.); 2) більш вдосконалені або нові засоби (CD-ROM диски, веб браузер, чат-кімнати, відео конференції з застосуванням різноманітних комп'ютерних програм тощо).

Нові електронні технології, такі як інтерактивні диски, електронні дошки оголошень, мультимедійний гіпертекст, доступні через глобальну мережу Інтернет, не тільки можуть забезпечити активне залучення студента в навчальний процес, а й дозволяють

керувати цим процесом на відміну від більшості традиційних навчальних середовищ [1]. Зокрема, ефективним є мультимедіа-підхід, заснований на використанні декількох взаємодоповнюючих інформаційних технологій. Основним фактором при виборі інформаційних технологій як засобів навчання має бути їхній освітній потенціал [5].

Використання електронної форми навчання забезпечує, передусім, надзвичайну (порівняно з іншими формами навчання) швидкість оновлення знань за підтримки інформаційних ресурсів, що обираються студентами зі світових електронних інформаційних мереж [2].

Впродовж останніх років спостерігається чітка тенденція до збільшення кількості студентів, що намагаються отримувати освіту, використовуючи на це неповний робочий день. Значна частина студентів навчається в університетах або коледжах дистанційно. Це пов'язано із низкою чинників: роботою, сімейними обов'язками, зростання вартості отримання освіти, неможливістю для студентів очної форми навчання заробляти гроші на оплату університету через брак вільного часу.

Тому з метою забезпечення рівних умов доступу та отримання освіти все більше навчальних установ розробляє засоби заочного (дистанційного) навчання виключно за рахунок використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій.

Інформаційні технології не тільки полегшують доступ до інформації і відкривають можливості варіативності навчальної діяльності, її індивідуалізації та диференціації, але і дозволяють по-новому організувати взаємодію всіх суб'єктів навчання [3].

До основних переваг електронного навчання в порівнянні із звичайними методами можемо віднести наступне: студент сам визначає своє місце навчання, в залежності від власних уподобань; студент має можливість організувати власний графік навчання; студент може встановлювати свій індивідуальний темп навчання, не озираючись на більш повільних студентів в процесі виконання того чи іншого завдання, або ж, навпаки, не наздоганяти студентів які випереджають його у часі.

Оскільки, електронне навчання здебільшого відбувається за особистим графіком того хто навчається, набагато простішим є здійснення навчання під час роботи у порівнянні зі звичними аудиторними годинами. Навчання під час виконання своїх основних обов'язків на роботі дозволяє, власне, не залишати цю роботу і, як результат, отримувати заробітну плату.

Обираючи онлайн курси, відбувається процес заощадження грошей та власного

вільного часу студентів. Адже вартість онлайн курсів, як правило, нижча, ніж вартість цих самих курсів, але які відбуваються в аудиторіях університету. Студенти мають також можливість працювати дистанційно зі своїх власних осель, скоротивши при цьому витрати грошей та часу, пов'язані із проїздом до місця їхнього навчання.

Використовуючи принципи електронного навчання, студенти також можуть завершити свою курсову роботу з будь-якої точки планети, за умови, що в них є комп'ютер і, відповідно, доступ до Інтернету. Це дозволяє студентам працювати будь-де і будь-коли, і саме тоді, коли це є зручним для них.

Онлайн навчання також може поліпшити рівень продуктивності студентів. Дуже часто так трапляється, що сором'язливі студенти не в повній мірі здатні проявити себе під час очного навчання. Для таких студентів навколишнє середовище являється одним з основних чинників, який не дозволяє їм у повній мірі вести дискусію стосовно тієї чи іншої проблематики або ставити запитання викладачу. Методи комунікації, які сьогодні активно використовуються при впровадженні електронного навчання, такі, як «чат-кімнати» або ж різноманітні форуми, надають унікальну можливість вищезазначеним студентам у повній мірі проявляти себе та усі свої здібності.

Саме тому, навіть якщо людина проживає у населеному пункті, де немає взагалі або ж існує обмежена кількість університетів, електронне навчання надає чудову можливість обрати саме той університет, який найкраще відповідає її бажанням щодо отримання вищої освіти.

Основні аргументи проти впровадження електронного навчання, в основному, сконцентровані на проблемі відсутності живого (тет-а-тет) спілкування. Дослідження показують, що у своїй більшості курси, які спеціально розроблені для вивчення онлайн, базуються на принципах асинхронного методу вивчення матеріалу. Цей метод, на превеликий жаль, не дає можливість студенту активно вести дискусію зі своїм викладачем. В той час як синхронний метод вивчення навчального матеріалу онлайн дає можливості вільного спілкування інструктору (викладачу) зі своїм студентом саме в той момент, коли в цьому є необхідність. Трапляється, що саме дистанційні курси унеможливають роботу студента в команді. Це практично виключено для студентів очної форми навчання, які навчаючись у колективі.

Взаємне спілкування, яке у великій мірі стимулює будь-який навчальний процес, неповністю використовується при розробці дистанційних курсів. Варто зазначити, що

часто в процесі електронного навчання відсутнє взаємне спілкування не лише у форматі студент-викладач, але і у форматі студент-студент, що в кінцевій мірі призводить до соціальної ізоляції студента. Саме відчуття ізоляції може на пряму впливати на рівень мотивації здобувача освіти. Студенти, які сидять один на один з комп'ютером, легше піддаються впливу зовнішніх чинників. Вони відволікають їх від процесу навчання, навіть якщо навчальний матеріал є цікавим. В кінцевому результаті це може призвести до того, що студент не зможе отримати належний рівень знань. В найгіршому випадку – призведе до повного виключення студента з навчального процесу.

Варто зазначити, що студенти, які постійно взаємодіють з викладачем за допомогою комп'ютерних технологій, можуть легко втратити відчуття міжособистісного живого спілкування. Вони ризикують втратити усі необхідні навички комунікації з людьми, що може негативно відобразитися на їхній подальшій професійній кар'єрі.

Навчальне середовище в звичайних аудиторіях являється тим чинником, до якого усі звикли, яке позитивно сприймають більшість здобувачів вищої освіти. Ситуація з електронною освітою являється зовсім іншою. Звичайно, при необхідності та бажанні можливо отримати інтерактивне спілкування впродовж дистанційного навчання (чат-кімнати, кореспонденція за допомогою електронної пошти). Проте даний досвід буде відрізнятися від традиційного спілкування.

Електронне навчання не є ідеальним варіантом для кожного окремо взятого індивідуума. Врахування особистісних рис характеру, таких як нерішучість, проблеми з мотивацією, потреба в особистій увазі інструктора з навчання є особливо важливими при виборі такого типу освіти.

Електронна освіта також вимагає освоєння та пристосування до нових інформаційних технологій. Якщо людина ніколи раніше не працювала з ними, то вона не матиме змоги отримати усі переваги дистанційної освіти, оскільки не використовуватиме усі доступні матеріали та ресурси в процесі свого навчання.

Очевидно, що одним з головних завдань електронної освіти являється розширення доступу до навчальних дисциплін. Однак з дуже великою обережністю можна говорити про те, що електронна освіта є загальнодоступною у сучасному світі. У високо розвинутих країнах, таких як США, Канада, Австралія, доступ як до електронних засобів зв'язку, так і до унікальних баз вивчення мають широкі верстви населення. Зовсім протилежною є ситуація у мало

розвинутих та транзитивних країнах, зокрема, у низці африканських країн. У них потенційний студент не має можливості доступу до комп'ютера та мережі Інтернет і, як результат, можливість отримати електронну освіту дорівнює нулю.

Також на сьогодні не всі курси, які передбачені для отримання освітньої кваліфікації доступні онлайн. Незважаючи на стрімкий розвиток онлайн курсів у світі, низка дисциплін є недоступними онлайн. Наприклад, стосовно медицини можливість її вивчення дистанційно майже виключена.

Значною проблемою на сьогодні є те, що деякі роботодавці не визнають дипломи, отримані онлайн (дистанційно). Відповідно випускник може повстати перед проблемою працевлаштування.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. На жаль, в Україні електронна форма навчання все ще не має великої кількості прихильників через цілу низку недоліків та упереджень. Для того щоб їх змінити необхідно активно інформувати суспільство про існуючі переваги освіти онлайн. Це дасть можливість майбутнім студентам та їх потенційним роботодавцям широко використовувати сучасну і гнучку форму освіти. Адже межі застосування електронної освіти у кожній окремі взятій країні будуть в значній мірі залежати від ступеня використання нових технологій Інтернету і від рівня її популяризації. Необхідним також є подальше вдосконалення методів роботи і зв'язку між студентами та викладачами, пошуки можливостей підвищення якості цього виду навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Мигович С. М. Огляд сучасного стану дистанційного навчання в Україні [Електронний ресурс] / С. М. Мигович. – Режим доступу: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-ossdnu.pdf.
2. Осадчий В. В. Система дистанційного навчання університету [Електронний ресурс] / В. В. Осадчий. – Режим доступу: http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/articles/2010/30_05.pdf.
3. Рафальська О. О. Технологія змішаного навчання як інновація дистанційної освіти [Електронний ресурс] / О. О. Рафальська. // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. – Режим доступу: <http://ki.lutsk-ntu.com.ua/node/127/section/22>.
4. Требик Л. П. Основні принципи дистанційного навчання у підвищенні кваліфікації управлінських кадрів регіону [Електронний ресурс] / Л.П. Требик. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Trebik.pdf>.
5. Хоменко Л. О. Досвід розробки методів дистанційного навчання іноземних мов у НАУ /

Л. О. Хоменко, О. Ю. Балалаєва. – Режим доступу: <http://nd.nubip.edu.ua/2005-1/05klomin.pdf>.

6. Bates T. (2001). National strategies for e-learning in post-secondary education and training / Bates Tony. – UNESCO. – 132 p.

7. Rosenberg M. (2007). Beyond E-Learning: New Approaches to Managing and Delivering Organizational Knowledge / Marc J. Rosenberg, Ph. D. // ASTD International Conference, Atlanta.

8. Rossett, A. Sheldon, K. (2001). Beyond The Podium: Delivering Training and Performance to a Digital World. San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer. – p. 274.

REFERENCES

1. Myhovych, S. M. *Ohliad suchasnoho stanu dystantsiinoho navchannia v Ukraini*. [An overview of the current state of distance learning in Ukraine] [Elektronnyi resurs] / S. M. Myhovych. – Rezhym dostupu: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-ossdnu.pdf.

2. Osadchyi, V. V. *Systema dystantsiinoho navchannia universytetu*. [University Distance Learning System] [Elektronnyi resurs] / V. V. Osadchyi. – Rezhym dostupu: http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/articles/2010/30_05.pdf.

3. Rafalska, O. O. *Tekhnolohiia zmishanoho navchannia yak innovatsiia dystantsiinoi osviti*. [Technology of mixed learning as an innovation of distance education] [Elektronnyi resurs] / O. O. Rafalska. // *Komp'uterno-intehrovani tekhnolohii: osvita, nauka, vyrobnytstvo*. – Rezhym dostupu: <http://ki.lutsk-ntu.com.ua/node/127/section/22>.

4. Trebyk, L. P. *Osnovni pryntsypy dystantsiinoho navchannia u pidvyshchenni kvalifikatsii upravlynskykh kadriv rehionu*. [Basic principles of distance learning in improving the qualifications of management personnel in the region] [Elektronnyi resurs] / L.P. Trebyk. – Rezhym dostupu: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Trebik.pdf>.

5. Khomenko, L. O. *Dosvid rozrobky metodiv dystantsiinoho navchannia inozemnykh mov u NAU*. [The experience of developing methods of distance learning of foreign languages at NAU] /

L.O. Khomenko, O.Iu. Balalaieva. – Rezhym dostupu: <http://nd.nubip.edu.ua/2005-1/05klomin.pdf>.

6. Bates, T. (2001). National strategies for e-learning in post-secondary education and training / Bates Tony. – UNESCO. – 132 p.

7. Rosenberg, M. (2007). Beyond E-Learning: New Approaches to Managing and Delivering Organizational Knowledge / Marc J. Rosenberg, Ph. D. // ASTD International Conference, Atlanta.

8. Rossett, A. Sheldon, K. (2001). Beyond The Podium: Delivering Training and Performance to a Digital World. San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer. – p. 274.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ГАЛЕЦЬКИЙ Сергій Миколайович – здобувач кафедри психології та педагогіки, викладач кафедри міжнародної мовної комунікації Національного університету «Острозька академія».

Наукові інтереси: комп'ютерні технології в освіті, дистанційне навчання, формування професійної компетентності викладачів іноземних мов.

ГАЛЕЦЬКА Тетяна Іванівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економічної теорії, менеджменту та маркетингу Національного університету «Острозька академія».

Наукові інтереси: сталий розвиток національної економіки, економічна політика держави.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

GALETSKYI Sergii Mykolaiovych – PhD Student of the Department of Psychology and Pedagogics, lecturer of the Lecturer of English language at the Department of Business Communication of the National University of Ostroh Academy.

Circle of scientific interests: ICT in education, distance learning, formation of professional competence of teachers of foreign languages.

GALETSKA Tetiana Ivanivna – Candidate of Sciences (Economics), Assistant Professor of the Department of Economic Theory, Management and Marketing of the National University of Ostroh Academy.

Circle of scientific interests: sustainable development of the national economy, economic policy of the state.

Дата надходження рукопису 20. 01. 2018 р.

Рецензент – д.п.н. професор Н. С. Савченко.

УДК: 378.032– 014.6

ГАТЕЖ Наталія Василівна – здобувач наукового ступеня, асистент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича e-mail: sljusartschuk@i.ua

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДО ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Наукова практика переконує, що зміст художньо-педагогічної освіти в Україні спрямований на формування

професійної майстерності фахівця, який володітиме ґрунтовними теоретичними і методичними знаннями в галузі педагогіки, образотворчого та декоративно-прикладного